

Хлестова С. С.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри медичної біології*

*Вінницького національного медичного університету
імені М. І. Пирогова*

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЦИНИ

Вибір майбутньої професії та професійний шлях людини в цілому не може розпочатись без професійної орієнтації, тому процес професійного самовизначення особистості взаємопов'язаний з такими поняттями як «професійний розвиток», «професійна адаптація», «професійне навчання», «професійне становлення», «професійна самореалізація».

Підвищення ефективності професійного розвитку фахівця медицини завжди залишається актуальною, оскільки успішність у професійній діяльності лікаря забезпечує його самовизначення, самоствердження та самореалізацію [6, с. 130].

Важливою умовою сертифікації та ресертифікації медичної практики вважається професійний розвиток майбутнього фахівця медицини, який визначає не тільки рівень професійних компетенцій, але й мультидисциплінарний контекст при виконанні професійного обов'язку та наданні медичної висококваліфікованої допомоги пацієнтам [5, с. 280].

Безперервне навчання для професійного розвитку та вдосконалення фахівців медицини є моральним обов'язком, який згідно етичного кодексу відповідає за свою освіту протягом усього життя [1; 3].

Професійну підготовку майбутніх фахівців медицини у закладах вищої освіти України регулюють державні та галузеві стандарти вищої освіти. Зміст цих та інших нормативно-правових документів налічує кваліфікаційні характеристики фахівців кожної окремої спеціальності за відповідними освітньо-професійними програмами. У перелік таких спеціальностей входять:

– підготовка фахівців за спеціальністю – 222 «Медицина». Кваліфікація – лікар. Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр. Денна форма навчання;

– підготовка фахівців за спеціальністю – 228 «Педіатрія». Кваліфікація – лікар-педіатр. Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр. Денна форма навчання;

– підготовка фахівців за спеціальністю – 225 «Медична психологія». Кваліфікація – лікар-психолог. Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр. Денна форма навчання;

– підготовка фахівців за спеціальністю – 221 «Стоматологія». Кваліфікація – лікар-стоматолог. Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр. Денна форма навчання;

– підготовка фахівців за спеціальністю – 226 «Фармація, промислова фармація». Денна та заочна форми навчання.

Проблемам щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців медицини присвячені наукові роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, реформуванню медичної освіти та системі її управління значну наукову увагу приділили О. Антонова, І. Булах, Ю. Вороненко, О. Лінчевський, В. Мороз, Л. Фоміна, В. Черненко та багато інших. Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх лікарів в Україні та за її межами стали предметом дослідження Л. Добровольської, Л. Дудікової, І. Кузнецової, М. Лісового, Я. Цехмістера тощо.

Особливу наукову увагу самовизначенню особистості в умовах соціалізації суспільства привернули відомі вчені Т. Афанасьєва, М. Гінзбург, Є. Головаха, В. Журавльов, А. Кронік, Д. Фельдштейн. У змісті їхніх наукових досліджень охарактеризовано та обґрунтовано, що процес саме професійного самовизначення є складним та невід’ємним у системі розвитку особистості майбутнього фахівця.

Термін «професійне самовизначення» як науковий феномен почав розвиватись ще на початку ХХ століття. З часом розвитку суспільства професійне самовизначення набуло своєї актуальності у вітчизняних психолого-педагогічних колах та почало активно вивчатись у 70-х роках. Довгий та тернистий шлях був пройдений щодо наукового розвитку та становлення як психолого-педагогічного поняття «професійного самовизначення».

Професійне самовизначення особистості майбутнього фахівця пов’язане не так із соціальними процесами, як із особистісними процесами розвитку людини-фахівця. Розглядається професійне самовизначення в першу чергу як складова особистісного самовизначення, основою якого є новоутворення, яке властиве шкільній молоді та в подальшому житті пов’язане з формуванням внутрішньої позиції дорослої людини [4].

Професійне самовизначення як наукове явище допомагає особистості як майбутньому професіоналу реалізувати свої життєві перспективи та включатись у професійну діяльність. Таким способом можна виявити ідентифікацію особистості в обраній професії.

Характеризуючи особливості професійного самовизначення майбутніх фахівців медицини, слід зазначити, що основною базою такого процесу вважається самореалізація здобувача вищої медичної освіти як майбутнього кваліфікованого лікаря у практичній професійній діяльності, який в повному обсязі буде зобов'язаний використовувати свої фахові знання, уміння, здібності, психологічні та психофізіологічні можливості [2]. Тривалість такого процесу не є обмеженим, він має тривати від початкової до висококваліфікованої професійної підготовки у практичній діяльності працівників медичної галузі.

Таким чином, розглядаючи процес професійного самовизначення майбутніх фахівців медицини як наукове тривале та систематичне педагогічне явище, варто виділити стадії, які в свою чергу можуть зіграти значну роль у досягненні бажаних результатів зазначеної проблеми.

На перше місце можна поставити формулювання так званої психологічної готовності до вибору майбутньої професії лікаря. На друге місце, не менш важливе, заслуговує здійснення даного вибору та продовження професійного навчання у медичному закладі вищої освіти. Слідуючим обов'язковим етапом професійного самовизначення майбутнього фахівця медичної галузі має стати опанування особистою професійною майстерністю та переймання досвіду у інших, вже досліджених висококваліфікованих фахівців медицини.

Отже, всі вище перераховані етапи залежать від соціального, політичного та економічного стану суспільства, в якому формується особистість як майбутній фахівець; від специфіки обраної медичної спеціалізації та кваліфікаційної категорії; від індивідуальних людських якостей та цінностей особистості як майбутнього фахівця медицини, а саме: професійні потенційні можливості, інтереси, здібності та багато іншого.

Список використаних джерел:

1. Андрух В.С., Слободян М.В. Засади післядипломної медичної освіти лікарів в аспекті Болонського процесу. *Практикуючий лікар*. 2013. № 1. С. 89–93.
2. Закатнов Д.О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2012. 160 с.
3. Кульбашна Я.А. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології: міжнародний аспект. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 67–73. Doi: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2014_2_12

4. Трудові наміри та професійна орієнтація молоді (соціологічні дослідження) : метод. рекомендації / уклад. О.В. Шаповалов, І.В. Орлова. Київ : ІСДО, 1994. 24 с.
5. Хлестова С.С. Визначення готовності майбутніх лікарів до виконання свого професійного обов'язку під час навчання в університеті. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2014. № 41. С. 278–282.
6. Хлестова С.С. Проблема професійного розвитку майбутніх фахівців медицини в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Т. 2, № 49. С. 130–133. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.26>